

Važnost financijskih izvješća u poslovanju poduzeća

Pejić, Bojana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:059358>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ
KULTURA, MEDIJI I MENADŽMENT

BOJANA PEJIĆ

**VAŽNOST FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U
POSLOVANJU PODUZEĆA**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

doc. dr. sc. Marija Šain

SUMENTOR:

Maja Haršanji, asistentica

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Bojana Pejić potvrđujem da je moj završni rad pod naslovom Važnost financijskih izvješća u poslovanju poduzeća te mentorstvom doc. dr. sc. Marije Šain i sumentorstvom Maje Haršanji, mag. oec., asistentice, rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, rujan 2022.

Potpis:

SAŽETAK

Analiza financijskih izvještaja koristi se kako bi se na što kvalitetniji način mogla definirati uspješnost poslovanja poduzeća. Financijski izvještaji poduzeća predstavljaju cjelokupno ogledalo poslovanja te su stoga doista važni i za interne i za eksterne korisnike. Cilj je ovog završnog rada protumačiti pojmove koji su povezani uz financijske izvještaje te ukazati na važnost izvještaja. Također, u radu se tumače prednosti i nedostaci financijskog izvještavanja, kao i načini i vrste analiza koje se koriste u poslovanju poduzeća. Financijski izvještaji trebaju biti transparentni i mjerodavni kako bi korisnicima ukazali na realno stanje poduzeća.

Ključne riječi: analiza financijskih izvještaja, uspješnost poslovanja, financijska izvješća, interni korisnici, eksterni korisnici.

SUMMARY

The analysis of financial statements is used in order to define the success of the company's operations in the best possible way. The company's financial statements represent the entire business, and are therefore really important for both internal and external users. The goal of this final paper is to interpret the concepts associated with financial statements, and to point out the importance of statements. Also, the paper explains the advantages and disadvantages of financial reporting, as well as the methods and types of analysis used in the company's operations. Financial statements should be transparent and authoritative in order to show users the real state of the company.

Keywords: Analysis of financial statements, business performance, financial statements, internal users, external users.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. STRUKTURA FINANCIJSKOG IZVJEŠĆA.....	2
3. VAŽNOST FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U POSLOVANJU.....	8
4. KORISNICI INFORMACIJA O FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA PODUZEĆA.....	13
5. ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA	17
5.1. Vrste analiza financijskih izvještaja	18
5.2. Prednosti i nedostaci analiza financijskih izvještaja.....	19
5.3. Financijski položaj, financijski učinak i novčani tokovi	20
5.4. Ocjena financijskog poslovanja.....	23
6. ZAKLJUČAK.....	26
7. LITERATURA	27
PRILOZI.....	28

1. UVOD

Bit financijskih izvještaja korištena je kao pozadina za prikaz elemenata upravljanja učinkom, pružajući potrebne karakteristike bilance, računa dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku, izvještaj o promjenama u kapitalu i poslovanju te bilješke uz financijske izvještaje kao dopunsko izvješće financijskih izvješća odabranih subjekata. (Belak, 1995:21). Financijski izvještaji vrlo su važni jer točno odražavaju poslovanje i financijski položaj poduzeća. Osim toga, svim zainteresiranim stranama, uključujući menadžment, investitore, financijske analitičare itd., pomažu procijeniti i donijeti odgovarajuće ekonomske odluke uspoređujući prošlu i sadašnju izvedbu i stoga predvidjeti buduću izvedbu i rast tvrtke.

Bit analize financijskih izvještaja s pozicije korisnika jest pregled i procjena informacija u izvješćima radi dobivanja pouzdanih zaključaka o prošlom stanju organizacije s ciljem predviđanja njezina funkcioniranja u budućnosti. Ocjenjivanje financijskih izvještaja proces je kojim se procjenjuje prošli i sadašnji financijski položaj i uspješnost poduzeća. Analizom financijskih izvještaja utvrđuju se i najvažnije karakteristike poduzeća koje posebno svjedoče o njegovoj uspješnosti ili riziku stečaja. Za različite korisnike, u smislu opsega provedbe, analiza financijskih izvještaja ovisi o određenom cilju. Pritom, analiza i smjer rada pri analizi financijskih izvještaja mogu biti različiti.

Sastavljanje financijskih izvješća važno je za uspješno obavljanje djelatnosti svakog poduzeća. Ono je povezano ne samo s utvrđivanjem rezultata njegovih financijskih i gospodarskih aktivnosti za određeno razdoblje, već i s utvrđivanjem kvalitete odnosa tvrtke s tijelima javne vlasti koja kontroliraju obavljanje bilo koje gospodarske djelatnosti u državi, uključujući aktivnosti povezane s ostvarivanjem dobiti. Dakle, ako poduzeće pravovremeno i istinito ne predstavlja svoja financijska izvješća, postoji niz kazni koje se mogu izreći te porezne kontrole mogu biti znatno češće. Važna je i činjenica da su pravovremena i kvalitetna financijska izvješća potrebna za dobivanje općenite slike o poslovanju pravne osobe, njezinoj učinkovitosti, financijskoj stabilnosti i drugim pokazateljima.

2. STRUKTURA FINANCIJSKOG IZVJEŠĆA

Financijsko izvješćivanje koristi podatke dobivene iz financijskih knjigovodstvenih evidencija koje vodi poduzeće. Ono predstavlja vrijedne informacije sa svim potrebnim dodatnim opisima. Financijski podatci sadržani u pojedinim dijelovima financijskog izvještaja, zbog pravilne organizacije i grupiranja, trebali bi omogućiti cjelovitu ocjenu imovinskog i financijskog stanja poduzeća i ostvarenih rezultata. Prema konceptualnim postavkama sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja, temeljne značajke kvalitete praktičnih financijskih podataka jesu korisnost i pouzdana prezentacija, određena usporedivošću, provjerljivošću, pravovremenošću i razumljivošću (dopunska obilježja) (Belak, 1995:57).

Upravljanje učinkom poduzeća temelji se na korištenju financijskih mjera (izraženih u novčanim jedinicama) i nefinancijskih mjera (koje nisu izražene u novčanim jedinicama). Sustav financijskog računovodstva po svojoj prirodi podržava generiranje podataka potrebnih za izgradnju financijskih mjera.

Kategorije koje stvaraju kritične financijske mjere, koje se ocjenjuju izravno u financijskom računovodstvu, jesu (Belak, 1995:62):

- imovinska sredstva
- rezultati (učinci) aktivnosti
- novčani tokovi.

Imovinska sredstva društva prikazana su u obliku stanja računa na pojedini datum u objektivnom (aktiva) i subjektivnom (obveze – kapital) aspektu, s posebnim osvrtom na promjene temeljnog kapitala (fonda). Rezultat djelatnosti ima oblik prihoda, izvanredne dobiti, izvanrednog troška ili gubitka, kao i pojedine kategorije financijskog rezultata. Novčani tokovi prikazani su u kontekstu priljeva i rashoda za poslovne, investicijske i financijske aktivnosti (Žager *et al.*, 2008:32).

Osim financijskih mjera, na koje izravno i isključivo utječu kategorije određene u financijskom računovodstvu, postoje i nefinancijske mjere u kojima se podatci iz sustava financijskog računovodstva koriste u procjeni drugih mjera financijskih postignuća (npr. ukupne vrijednosti poduzeća ili stvaranja vrijednosti). Najkvalitetniji financijski podatci koji se koriste u upravljanju učinkom poduzeća (koriste se za kreiranje financijskih mjera, a potom i za mjerenje postignuća), uključeni su u financijski izvještaj. On predstavlja brojčane podatke izražene u

novčanim jedinicama, koji sintetički karakteriziraju imovinsko i financijsko stanje te rezultate koje subjekt postiže.

Financijsko izvješće odražava globalne ekonomske događaje povezane s poslovanjem poduzeća, koji se pretvaraju u brojke i obrađuju u poslovnim knjigama koje čine bazu podataka financijskih izvješća. Ovladavanje i razumijevanje podataka uključenih u financijski izvještaj daje sveobuhvatnu sliku poduzeća u vidu imovine, izvora imovine i financijskog rezultata. Financijski izvještaj može se odnositi na jedno poduzeće ili više njih. Zbog toga se mogu razlikovati jedinična i konsolidirana financijska izvješća (Belak, 1995:74 -76).

Općenito, financijski izvještaj poduzeća obuhvaća bilancu, račun dobiti i gubitka i dodatne podatke. Osim toga, veći subjekti, podložni analizi financijskih izvještaja, sastavljaju izvještaje o novčanim tokovima i izvještaje o promjenama kapitala. Godišnja financijska izvješća dioničkih društava, društava s ograničenom odgovornošću, ortačkih društava s ograničenom odgovornošću, uzajamnih društava, zadruga, poduzeća u državnom vlasništvu i drugih subjekata dostavljaju se uz godišnje izvješće o poslovanju (Žager *et al.*, 2008:97).

Konsolidirano financijsko izvješće odnosi se na korporativne grupe i priprema ga matična jedinica. Ono sadrži podatke o matičnoj jedinici i njezinim podružnicama. Poduzeće s više pogona koje u svom sastavu razlikuje organizacijske jedinice koje pojedinačno sastavljaju financijske izvještaje, podnosi zajednički financijski izvještaj koji je zbroj svih stavki financijskih izvještaja jedinice i njezinih podružnica (pogona), uz izuzetke predviđene Zakonom o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20).

Financijski izvještaj treba sadržavati podatke za tekuću financijsku godinu, kao i za prethodnu financijsku godinu. On pruža mogućnost usporedbe promjena koje su se dogodile u vremenu koristeći vrijednosti navedene u financijskom izvješću. Bilanca je ključna komponenta financijskog izvješća koja pruža informacije o imovini i financijskom stanju poduzeća. Ona vrijednosno sažima imovinska sredstva poduzeća (imovina), kao i izvore financiranja (obveze i kapital) u određenom trenutku (datum bilance). Drugim riječima, to je "fotografija" poduzeća koja predstavlja njegovo imovinsko i financijsko stanje na određeni dan. Nadalje, račun dobiti i gubitka jedna je od najvažnijih i obveznih sastavnica financijskog izvješća jedinice (Žager *et al.*, 2008:50-53).

Račun dobiti i gubitka uključuje dobit i prihode te troškove i gubitke uvjetovane gospodarskim događajima koji su se dogodili tijekom izvještajnog razdoblja te rezultate bilančnog

vrednovanja imovine i obveza na datum bilance. Financijski rezultat iskazan u bilanci ima karakter sintetičke informacije, dok u računu dobiti i gubitka ima detaljniji oblik.

Višerazinski izgled računa dobiti i gubitka omogućuje razlikovanje pet kategorija financijskog rezultata (Brekalo, 2007:72):

- prodajni rezultat
- operativni rezultat
- poslovni rezultat
- bruto financijski rezultat
- neto financijski rezultat.

Izvještaj o novčanom tijeku analitički je prikaz podataka iskazanih u bilanci, a koji se odnose na promjenu sredstava koja je nastala u izvještajnom razdoblju. Izrađuje se na temelju bilance, računa dobiti i gubitka, dopunskih podataka, kao i podataka sadržanih u zbirnim prikazima stanja konta prometa i glavne knjige te u zbirnim prikazima stanja konta pomoćnih knjiga. On daje odgovor na pitanje je li nakon računovodstvene dobiti uslijedilo unovčenje te bi li eventualni gubitak rezultirao iznenadnim gubitkom financijske likvidnosti. Ta izjava ukazuje na dolazne i odlazne novčane tokove koji utječu na stanje sredstava (Brekalo, 2007:77).

Kategorija rezultata izvješća o novčanom toku jesu neto novčani tokovi. Oni su razlika između novčanih primanja i izdataka koji su se dogodili tijekom izvještajnog razdoblja. Mogu imati oblik viška sredstava ili manjka sredstava. Novčane tokove potrebno je posebno navesti za pojedina područja djelovanja: operativno, investicijsko i financijsko (Belak, 1995:97).

Sažetak promjena kapitala analitički je prikaz podataka o obliku pojedinih dijelova kapitala, koji se uobičajeno iskazuju u pasivi bilance. Sadrži podatke o povećanju ili smanjenju temeljnog kapitala, nepodmirenih temeljnih uloga, vlastitih dionica, kapitalnih rezervi, revalorizacijskih rezervi, ostalog pričuvnog kapitala i akumulirane dobiti (gubitka) nakon oporezivanja iz prethodnih godina – s navedenim naslovima prikazanih promjena (Žager *et al.*, 2008:42).

Dodatne su informacije opisna i numerička dopuna i specifikacija podataka navedenih u pojedinim kvantitativnim sažecima (izvješćima) uključenim u godišnje financijsko izvješće. Dopuna se sastoji u prikazivanju detaljnih podataka i objašnjenja zbirnih vrijednosti iskazanih u bilanci, računu dobiti i gubitka, sažetku promjena kapitala i izvještaju o novčanom tijeku. Specifikacija se sastoji u otkrivanju informacija koje nisu spomenute u drugim dijelovima

izvješća, opisne i numeričke, dane u novčanim i naturalnim jedinicama, a koje mogu biti značajne za ocjenu ekonomskog i financijskog stanja poduzeća (Rustagi, 2013:32).

Dodatne informacije obuhvaćaju uvod u financijski izvještaj te dodatne podatke i objašnjenja. Uvod u financijski izvještaj sadrži formalne i opisne informacije o poduzeću i pretpostavljenim računovodstvenim rješenjima. Dodatni podatci i objašnjenja odnose se na stavke bilance, računa dobiti i gubitka, sažetak promjena kapitala i izvješća o novčanom toku, prijedlog načina podjele dobiti ili pokrića gubitka, osnovne podatke o zaposlenicima i organizacijskim dijelovima poduzeća te druge informacije koje se mogu koristiti za razumijevanje financijskog izvješća (Žager *et al.*, 2008:62).

Zakonodavac nije odredio oblik koji bi dodatne informacije trebale imati, stoga bi svako poduzeće trebalo preuzeti individualni oblik ovog izvješća, s obzirom na zakonske propise i standarde koje treba poštovati i funkcije koje treba ispuniti. Može se dati u obliku opisa ili grafikona ili korištenjem opisa i grafikona. U praksi se najčešći format temelji na korištenju opisa i dijagrama.

Izjava o poslovanju sadrži bitne podatke o imovinskom stanju i financijskom stanju poduzeća, uključujući procjenu učinaka i naznaku čimbenika rizika uz opis prijetnji. Prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20) ovo izvješće treba osobito sadržavati podatke koji se odnose na:

- događaje koji su presudno utjecali na poslovanje, a koji su se dogodili tijekom poslovne godine i kasnije, do datuma prihvatanja financijskog izvješća
- očekivani smjer razvoja
- značajna postignuća u području istraživanja i razvoj
- trenutnu i očekivanu financijsku situaciju
- kupnju vlastitih udjela (dionica) s daljnjim obilježjima kupnje
- podružnice (pogoni) poduzeća
- rizik vezan uz posjedovanje financijskih instrumenata, kao i preuzetih ciljeva i metoda upravljanja financijskim rizicima
- poštivanje pravila korporativnog upravljanja (odnosi se samo na određene subjekte).

Zakon također zahtijeva objavljivanje podataka u obliku financijskih i nefinancijskih indeksa kada je to bitno za procjenu stanja poduzeća, uključujući informacije o prirodnom okolišu i

zapošljavanju, kao i dodatna objašnjenja iznosa navedenih u financijskom izvješću (Belak, 1995:120).

Izvješće o poslovanju koje se prilaže financijskom izvješću ima širi ekonomski pristup, stavlja naglasak na korisnost podataka u procesu donošenja odluka, vodi računa o budućoj perspektivi, uvodi nefinancijske (opisne) informacije i prihvaća subjektivnu prosudbu uprave. Kao rezultat toga, predstavlja dodatak financijskom izvješću, povećavajući njegov informativni kapacitet.

Slika 1: Prikaz temeljnih financijskih izvještaja.

Izvor: Žager *et al.*, 2008:180.

Zakonska regulativa vezana za računovodstvo (Zakon o računovodstvu) odnosi se na pravila, propise, načela i standarde vezane za vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje financijskih izvještaja. Računovodstvena regulativa uglavnom je definirana u ZOR-u, Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI), Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Računovodstvenom direktivom EU-a. Zakon o računovodstvu prvi je put objavljen u Narodnim novinama br. 78/15 i primjenjuje se od 1. 1. 2016. godine. Prema odredbama Zakona o računovodstvu osobe koje su dužne sastavljati financijske izvještaje jesu poduzetnici, subjekti od javnog interesa te fizičke osobe (Belak, 1995:112).

Tako su dužni sastaviti sljedeće dokumente (Žager *et al.*, 2008:89):

- izvještaj o financijskom položaju (bilanci)
- račun dobiti i gubitka
- bilješke uz financijske izvještaje
- izvještaj o novčanim tokovima
- izvještaj o promjenama kapitala

- izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

Ekonomске odluke koje donose korisnici finansijskih izvještaja zahtijevaju procjenu sposobnosti subjekta da generira novac i novčane ekvivalente te vrijeme i izvjesnost njihova generiranja. Ta sposobnost u konačnici određuje, na primjer, sposobnost subjekta da plaća svojim zaposlenicima i dobavljačima, podmiruje plaćanja kamata, vraća zajmove i vrši raspodjelu svojim vlasnicima. Korisnici mogu bolje procijeniti tu sposobnost generiranja novca i novčanih ekvivalenata ako im se pruže informacije koje se fokusiraju na finansijski položaj, finansijsku uspješnost i novčane tokove subjekta.

3. VAŽNOST FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA U POSLOVANJU

Važnost financijskih izvješća leži u njihovoj korisnosti da zadovolje različite interese različitih kategorija strana kao što su menadžment, vjerovnici, javnost itd. Povećanje veličine i složenosti čimbenika koji utječu na poslovanje uvjetuju znanstveno-analitički pristup u upravljanju suvremenim poslovnim poduzećima. Upravljački tim zahtijeva ažurne, točne i sustavne financijske podatke za tu svrhu. Financijska izvješća pomažu upravi da razumije položaj, napredak i izgled poslovanja u odnosu na industriju. Pružajući upravi informacije o uzrocima poslovnih rezultata, omogućuju im oblikovanje odgovarajućih politika i smjerova djelovanja za budućnost. Menadžment samo putem ovih financijskih izvještaja komunicira različite strane o svom poslovanju i opravdava svoje aktivnosti, a time i svoje postojanje. Usporedna analiza financijskih izvještaja otkriva trend u napretku i položaju poduzeća te omogućuje upravi odgovarajuće promjene politika kako bi se izbjegle nepovoljne situacije (Tintor, 2013:20).

Uprava je kod poduzeća odvojena od vlasništva. Dioničari ne mogu izravno sudjelovati u svakodnevnom poslovnim aktivnostima. Međutim, o rezultatima tih aktivnosti treba izvijestiti dioničare na godišnjoj skupštini glavnog tijela u obliku financijskih izvješća. Te izjave omogućuju dioničarima da znaju o učinkovitosti i djelotvornosti uprave, kao i o sposobnosti zarađivanja i financijskoj snazi poduzeća (Tintor, 2013:23).

Analizom financijskih izvještaja potencijalni dioničari mogli su se uvjeriti u sposobnost ostvarivanja dobiti, sadašnji položaj i buduće izgled društva te odlučiti o ulaganju u to društvo. Objavljena financijska izvješća glavni su izvor informacija za potencijalne investitore (Žager *et al.*, 2008: 37).

Asimetrija informacija uzrokuje probleme ne samo na primarnim tržištima nego i na sekundarnim tržištima vrijednosnih papira. Osim ako buduća prilika za prodaju nije osigurana, ulagači uopće neće biti spremni kupiti vrijednosne papire na primarnim tržištima. Što se tiče subjekta koji prikupljaju sredstva na tržištima vrijednosnih papira, oni moraju kontinuirano ulagati napore u ublažavanje asimetrije informacija kako bi održali nesmetane transakcije vrijednosnih papira.

Računovodstvene informacije koje ublažavaju asimetriju informacija i računovodstveni standardi koji određuju sadržaj informacija potrebni su čak i na učinkovitom tržištu. Tržišna učinkovitost povezana je s time razumiju li tržišni sudionici ispravno dostavljene informacije i odražava li tržišna cijena odmah te informacije. Od učinkovitosti treba razlikovati pitanje što

treba objaviti, odnosno “sadržaj informacija”. Čak i ako se pretpostave racionalni tržišni sudionici i učinkovita tržišta vrijednosnih papira, sadržaj računovodstvenih informacija koje treba objaviti mora biti određen propisima i računovodstvenim standardima.

Očekuje se da će računovodstveni podatci pomoći ulagačima u procjeni vrijednosti subjekta, ali računovodstveni podatci sami po sebi ne predstavljaju vrijednost subjekta. Investitori koji ulažu po vlastitoj volji su ti koji procjenjuju vrijednost subjekta, a od računovodstvenih informacija očekuje se samo da ulagačima pruže osnovu za formiranje predviđanja koja su neophodna za procjenu vrijednosti subjekta. Računovodstvene informacije također se koriste za rješavanje sukoba interesa javnim propisima i privatnim ugovorima. Korisnici financijskih informacija za sekundarne svrhe na odgovarajući način modificiraju računovodstvene informacije objavljene u okviru sustava objave na temelju pojedinačnih svrha propisa ili ugovora. Računovodstveni podatci koriste se u sekundarne svrhe kada je jeftinije zasebno ih pripremati. U razvoju ili ažuriranju računovodstvenih standarda ne moraju se uzeti u obzir svi propisi i ugovori.

Kada propisi ili ugovori utječu na većinu izbornih jedinica, moraju se razmotriti učinci razvoja ili ažuriranja računovodstvenih standarda na propis ili ugovor, ali kada ugovori utječu samo na mali broj izbornih jedinica, razmatranje se ne mora dati na isti način. To je zato što se mora uzeti u obzir ravnoteža između nametanja troškova ponovnih pregovora o ugovorima zbog promjena u računovodstvenim standardima nametnutih većini birača koji nisu uključeni u te ugovore i koristi povezanih s promjenama. Hoće li računovodstvene informacije pridonijeti donošenju odluka investitora, ovisi prije svega o tome imaju li računovodstvene informacije informacijsku vrijednost. Smatra se da informacija ima informacijsku vrijednost ako dobivanje informacije poboljšava predviđanja i ponašanje ulagatelja (Tintor, 2013:78).

Ipak, u procesu razvoja računovodstvenih standarda informacijska vrijednost računovodstvenih informacija koje pruža novi standard često je neizvjesna. U tom slučaju potrebe investitora za informacijama podrazumijevaju postojanje informacijske vrijednosti. Na temelju te implikacije računovodstveni standardi ponekad se razvijaju ili ažuriraju kako bi zadovoljili potrebe ulagača, čak i kada postojanje informacijske vrijednosti nije tako sigurno. Unatoč tomu, nisu sve računovodstvene informacije potkrijepljene potrebama ulagača za informacijama nužno relevantne za donošenje odluka ulagača (Rustagi, 2013:40).

Neke informacije koje su relevantne za donošenje odluka ulagača pružaju se iz izvora koji nisu sustav za objavljivanje podataka te je potrebno pažljivo razmotriti pri određivanju treba li sustav

za objavljivanje odgovoriti na sve potrebe ulagača za informacijama. Dakle, postoje ograničenja u ulozi koju “relevantnost za odluku” može igrati u razvoju standarda.

Financijska izvješća služe kao koristan vodič za sadašnje i buduće dobavljače i vjerojatne zajmodavce poduzeća. Kritičkim ispitivanjem financijskih izvješća te skupine mogu saznati o likvidnosti, profitabilnosti i dugoročnoj solventnosti poduzeća. To bi im pomoglo da odluče o budućem smjeru djelovanja. Poduzeće je društveni entitet. Različite skupine društva, iako nisu izravno povezane s poslovanjem, zainteresirane su za poznavanje položaja, napretka i perspektive poslovnog poduzeća. Oni su financijski analitičari, odvjetnici, trgovačka udruženja, sindikati, financijski tisak, znanstvenici i nastavnici itd. Ti ljudi mogu analizirati, prosuđivati i komentirati poslovno poduzeće samo putem ovih objavljenih financijskih izvješća (Žager *et al.*, 2008:91-93).

Uspon i rast korporativnog sektora u velikoj mjeri utječe na ekonomski napredak zemlje. Financijski izvještaji pomažu široj javnosti pružajući informacije pomoću kojih mogu ispitati i procijeniti stvarnu vrijednost poduzeća te izbjeći prevaru od strane beskrupuloznih osoba. Zakonom se nastoji podići razina poslovnog morala prisiljavanjem poduzeća da sastavljaju financijska izvješća u jasnom i sustavnom obliku i objavljuju materijalne podatke. Time je povećano povjerenje javnosti u poduzeća. Financijska izvješća također su bitna za različita regulatorna tijela kao što su porezne vlasti, registar tvrtki itd. Oni mogu procijeniti poštuju li se propisi strogo i daju li propisi željeni učinak ocjenjujući financijska izvješća (Vujević, 2005:48).

Proces kritičke procjene financijskih informacija sadržanih u financijskim izvještajima u svrhu razumijevanja i donošenja odluka u vezi s poslovanjem tvrtke naziva se „analiza financijskih izvještaja“. To je u osnovi proučavanje odnosa između različitih financijskih činjenica i brojki koji su dani u skupu financijskih izvješća te njihovo tumačenje kako bi se dobio uvid u profitabilnost i operativnu učinkovitost tvrtke i kako bi se procijenilo njezino financijsko zdravlje i budući izgledi. Pojam „financijska analiza“ uključuje i „analizu i tumačenje“. Pojam analiza označava pojednostavljenje financijskih podataka metodičkom klasifikacijom danom u financijskim izvještajima. Tumačenje znači objašnjavanje smisla i značaja podataka. To dvoje komplementarni su jedno drugome (Vujević, 2005:82-84).

Analiza financijskih izvještaja proces je prosudbe koji ima za cilj procijeniti sadašnje i prošle financijske pozicije i rezultate poslovanja poduzeća, s primarnim ciljem utvrđivanja najboljih mogućih procjena i predviđanja o budućim uvjetima. Odnosno, uključuje pregrupiranje i

analizu informacija koje pružaju financijski izvještaji kako bi se uspostavili odnosi i stavio naglasak na prednosti i slabosti poslovnog poduzeća, što može biti korisno u donošenju odluka koje uključuju usporedbu s drugim tvrtkama (analiza presjeka) i s vlastitim učinkom poduzeća, tijekom vremenskog razdoblja (analiza vremenskih serija) (Brekalo, 2007:67).

Financijska analiza proces je utvrđivanja financijskih snaga i slabosti poduzeća pravilnim uspostavljanjem odnosa između različitih stavki bilance i izvješća o dobiti i gubitku. Financijska analiza može biti poduzeta od strane menadžmenta poduzeća ili od strane stranaka izvan poduzeća, tj. vlasnika, poslovnih vjerovnika, zajmodavaca, investitora, sindikata, analitičara i drugih. Priroda analize razlikovat će se ovisno o svrsi analitičara. Tehnika koju često koristi analitičar ne mora nužno služiti svrsi drugih analitičara zbog razlike u interesima analitičara.

Financijska analiza usredotočuje se na činjenice koje se odnose na učinak menadžera, korporativnu učinkovitost, financijske snage i slabosti te kreditnu sposobnost poduzeća. Financijski menadžer mora biti dobro opremljen različitim alatima za analizu kako bi donosio racionalne odluke za tvrtku. Alati za analizu pomažu u proučavanju računovodstvenih podataka kako bi se utvrdio kontinuitet poslovnih politika, investicijska vrijednost poslovanja, kreditni rejting i testiranje učinkovitosti poslovanja. Tehnike su jednako važne u području financijske kontrole, omogućujući upravitelju financija da vrši stalne preglede stvarnih financijskih operacija tvrtke kako bi analizirao uzroke velikih odstupanja, što može pomoći u korektivnim radnjama gdje god je naznačeno (Vujević, 2005:54-59).

Važnost financijske analize nije ograničena samo na upravitelja financija. Ona ima širok opseg koji uključuje najviše rukovodstvo općenito i druge funkcionalne menadžere. Menadžment tvrtke treba biti zainteresiran za svaki aspekt financijske analize. Njihova je ukupna odgovornost pobrinuti se da se resursi tvrtke koriste najučinkovitije i da je financijsko stanje tvrtke dobro. Financijska analiza pomaže menadžmentu u mjerenju uspješnosti poslovanja poduzeća, ocjeni učinka pojedinca i ocjeni sustava interne kontrole.

Obveze prema dobavljačima analizom financijskih izvještaja procjenjuju ne samo sposobnost poduzeća da podmiri svoje kratkoročne obveze, već također prosuđuju vjerojatnost njegove kontinuirane sposobnosti podmirivanja svih svojih financijskih obveza u budućnosti. Obveze prema dobavljačima posebno su zainteresirane za sposobnost poduzeća da podmiri svoja potraživanja u vrlo kratkom vremenskom razdoblju. Njihova će analiza stoga procijeniti likvidonosnu poziciju poduzeća. Dobavljači dugoročnih dugova zabrinuti su za dugoročnu

solventnost i opstanak poduzeća. Oni analiziraju profitabilnost poduzeća u određenom vremenskom razdoblju, njegovu sposobnost da generira gotovinu, da bude u stanju plaćati kamate i otplatiti glavnice te odnos između različitih izvora sredstava (odnosi strukture kapitala). Dugoročni zajmodavci analiziraju povijesna financijska izvješća kako bi procijenili svoju buduću solventnost i profitabilnost (Vujević, 2005:83).

Ulagače koji su uložili svoj novac u dionice poduzeća zanimaju zarade poduzeća. Kao takvi, oni se usredotočuju na analizu sadašnje i buduće profitabilnosti poduzeća. Također ih zanima kapitalna struktura poduzeća kako bi utvrdili njezin utjecaj na zaradu i rizik poduzeća. Također ocjenjuju učinkovitost menadžmenta i određuju je li promjena potrebna ili ne. Međutim, u nekim velikim poduzećima interes je dioničara ograničen da odluče hoće li kupiti, prodati ili držati dionice. Sindikati analiziraju financijska izvješća kako bi procijenili mogu li si trenutno priuštiti povećanje plaća i mogu li apsorbirati povećanje plaća povećanjem produktivnosti ili povećanjem cijena. Ekonomisti, istraživači i sl. analiziraju financijska izvješća kako bi proučili sadašnje poslovne i ekonomske uvjete. Vladine agencije trebaju ga za reguliranje cijena, oporezivanje i druge slične svrhe (Brekalo, 2007:48).

4. KORISNICI INFORMACIJA O FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA PODUZEĆA

Klasificiranjem korisnika informacija financijskih izvještaja po ekonomskoj osnovi moguće je identificirati vanjske i unutarnje korisnike informacija. Broj korisnika izvješćivanja stalno se mijenja i ovisi o konkretnim gospodarskim uvjetima, dok su interesi korisnika u odnosu na njegov informativni sadržaj dosta stalni. Korisnici financijskih izvještaja pravne su i fizičke osobe koje se uvjetno dijele u dvije glavne skupine: interni i eksterni korisnici (Vujević, 2005:27).

U prvu skupinu pripadaju sljedeći vanjski korisnici: dioničari društva, osnivači, investitori, postojeći i potencijalni vlasnici sredstava organizacije, koji trebaju utvrditi povećanje ili smanjenje udjela vlastitih sredstava i procijeniti učinkovitost sredstava, korištenje od strane uprave poduzeća (Rustagi, 2013:71):

- postojeći i potencijalni zajmodavci izjavama ocjenjuju primjerenost odobravanja ili produžavanja zajma, utvrđuju uvjete zajma, jačaju jamstva povrata zajma i ocjenjuju vjerodostojnost poduzeća kao klijenta
- zakonodavna tijela
- dobavljači i kupci, uspostavljanje poslovnih odnosa s klijentom
- burze vrijednosnih papira koje procjenjuju informacije dane u izvješćima prilikom registracije relevantnih tvrtki, donoseći odluke o potrebi promjene računovodstva i izvješćivanja
- odvjetnici kojima su potrebni izvještajni podaci za procjenu poštivanja ugovornih uvjeta, poštivanja zakona pri izračunu dobiti i isplate dividende, kao i određivanja uvjeta mirovinskog osiguranja
- agencije za tisak i informiranje, koje zahtijevaju izjave za pripremu prikaza, ocjenu trenda razvoja i analizu aktivnosti pojedinih poduzeća i djelatnosti, izračunavanje generaliziranih pokazatelja financijskog poslovanja
- trgovačka i proizvodna udruženja koja koriste izvješćivanje za izradu statističkih generalizacija po sektorima i provođenje komparativne analize i procjene učinka na sektorskoj razini
- sindikati, zainteresirani za izvješćivanje informacija kako bi odredili svoje plaće i uvjete ugovora o radu, kao i za procjenu trendova razvoja industrije kojoj poduzeće pripada

- država, prije svega, djelovanjem tijela koja provjeravaju ispravnost izrade dokumenata, obračun poreza i formiranje porezne politike.

Drugu skupinu predstavljaju interni korisnici (Rustagi, 2013:66):

- menadžment poduzeća (koji donosi menadžerske odluke)
- menadžere relevantnih razina koji prema financijskim izvješćima procjenjuju potrebe za financijskim sredstvima, ispravnost investicijskih odluka i učinkovitost strukture kapitala, određuju glavna područja politike dividende, pripremaju prognozne izvještajne forme i izvode preliminarne izračune financijskog poslovanja sljedećih izvještajnih razdoblja, procjenjuju mogućnost spajanja s drugom tvrtkom ili njezinu akviziciju, kao i strukturnu reorganizaciju tvrtke
- sve strukturne jedinice (podružnice, predstavništva i sl.).

Za poboljšanje informativnog sadržaja financijskih izvještaja poduzeća i sistematizaciju utvrđenih pokazatelja predlaže se sljedeće (Belak, 2014:23):

- dodati u račun dobiti i gubitka dodatne pokazatelje koji odražavaju pokazatelje prihoda i rashoda, odnosno iskazuju prihode u pokazatelju „Primici od prodaje proizvoda“, odnosno u pokazatelju „Prihodi od rada i usluga“, raspodijeliti trošak prodane robe i usluga u sljedećim pokazateljima: „Troškovi prodaje“, „Troškovi obavljenih radova“, „Troškovi pruženih usluga“
- uz obrazloženja bilance i izvješća o financijskim rezultatima preporuča se sastavljanje bilance i izvješća o financijskim rezultatima u obliku posebnih poddjelina. Detaljni oblik izvješća o financijskim rezultatima standardno je izvješće o financijskim rezultatima dopunjeno dodatnim redovima koji klasificiraju svaki pokazatelj za svaku zasebnu potpodjelu.

Prvo, postoje razlike u financijskim pokazateljima. Za to se provodi: popis zaliha na datum izvještavanja, pri čemu se utvrđuje njihova tržišna vrijednost, popis potraživanja radi formiranja pričuve sumnjivih i loših potraživanja, popis temeljnog kapitala radi utvrđivanja njegove neto tržišne vrijednosti i umanjenja uzrokovano moralnom i fizičkom dotrajalošću obrtne imovine (Vujević, 2005:95).

Drugo, identificiraju se i sistematiziraju tri skupine izvještajnih pokazatelja (proizvodni, inovativni i financijski). Sustavni pristup zahtijeva dosljednu identifikaciju i evaluaciju glavnih aktivnosti poduzeća.

Treće, razvija se transformacijski model – skup proračunskih tablica u koje se unose podatci o financijskom izvješćivanju, uključujući usklađenja. Uvjet za stabilan razvoj poduzeća u obavljanju svake vrste djelatnosti jest izbor procijenjenih pokazatelja. Oni trebaju zadovoljiti zahtjeve racionalnosti i dostatnosti jer se pomoću njih mogu karakterizirati rezultati jedne ili druge sfere funkcioniranja poduzeća. Predložena sustavna metoda omogućuje procjenu ne utvrđenih rezultata, već trendova njihova pojavljivanja, samog procesa i pokretačkih snaga njegova funkcioniranja (Brekalo, 2007:105).

Postoje različiti korisnici analize financijskih izvještaja. Oni se mogu podijeliti na unutarnje i vanjske korisnike. Unutarnji/interni korisnici odnose se na menadžment poduzeća koji analizira financijska izvješća kako bi donio odluke vezane uz poslovanje poduzeća. Vanjski korisnici ne pripadaju nužno tvrtki, ali ipak imaju neku vrstu financijskog interesa. To uključuje vlasnike, investitore, vjerovnike, vladu, zaposlenike, kupce i širu javnost. Ti su korisnici razrađeni u nastavku (Rustagi, 2013:121-124):

1. Menadžeri poduzeća koriste svoju analizu financijskih izvješća kako bi donosili inteligentne odluke o svom učinku. Na primjer, mogu procijeniti troškove po distribucijskom kanalu ili koliko im je gotovine preostalo iz njihovih računovodstvenih izvješća i donositi odluke na temelju tih rezultata analize.
2. Vlasnici malih poduzeća trebaju financijske informacije iz svog poslovanja kako bi utvrdili je li posao profitabilan. Pomaže pri donošenju odluka poput toga hoće li nastaviti s poslovanjem, hoće li poboljšati poslovne strategije ili treba li potpuno odustati od poslovanja.
3. Investitori koji su kupili udjele u poduzeću trebaju financijske informacije kako bi znali metodu koju je poduzeće koristilo u procesu procjene uspješnosti. Investitori koriste analizu financijskih izvješća kako bi odredili što učiniti putem svojih ulaganja u tvrtku.
4. Vjerovnike zanima hoće li poduzeće moći platiti svoje dugove ili zajmove po dospelju. Vjerovnici koriste analizu novčanog toka računovodstvenih zapisa poduzeća kako bi izmjerili likvidnost poduzeća ili njegovu sposobnost da izvrši kratkoročna plaćanja.
5. Upravljačka i regulatorna tijela države gledaju analizu financijskih izvješća kako bi utvrdila kakav je učinak gospodarstva općenito kako bi mogla planirati svoju financijsku i industrijsku politiku. Porezne vlasti također analiziraju izvješća poduzeća kako bi izračunale porezno opterećenje koje poduzeće mora platiti.

6. Zaposlenici moraju znati je li njihov posao siguran i postoji li mogućnost povećanja plaća. Zaposlenici žele biti u toku s profitabilnosti i stabilnošću svoje tvrtke. Zaposlenike također može zanimati financijska pozicija tvrtke kako bi vidjeli postoje li planovi za širenje, a time i izgleda za njihovu karijeru.
7. Kupci trebaju znati o sposobnosti tvrtke da pruža usluge svojim klijentima u budućnosti. Potreba za znanjem o stabilnosti poslovanja tvrtke veća je ako kupac (tj. distributer specijaliziranih proizvoda) u potpunosti ovisi o opskrbi tvrtke.

5. ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Analiza financijskih izvještaja metoda je pregleda i analize računovodstvenih izvještaja poduzeća (financijskih izvještaja) kako bi se ocijenila njegova prošla, sadašnja ili projicirana buduća izvedba. Taj proces pregledavanja financijskih izvješća omogućuje bolje donošenje ekonomskih odluka.

Globalno, tvrtke moraju po zakonu predati svoja financijska izvješća nadležnim tijelima. Na primjer, od tvrtki se zahtijeva da predaju svoja financijska izvješća Komisiji za vrijednosne papire i burzu. Tvrtke su također obvezne dostaviti svoja financijska izvješća u godišnje izvješće koje dijele sa svojim dionicima. Kako se financijski izvještaji pripremaju kako bi se ispunili zahtjevi, drugi korak u procesu njihova je učinkovita analiza kako bi se mogla predvidjeti buduća profitabilnost i novčani tokovi. Glavna je svrha analize financijskih izvještaja korištenje informacija o prošlom učinku poduzeća kako bi se predvidjelo kako će proći u budućnosti. Još jedna važna svrha analize financijskih izvještaja jest identificirati potencijalna problematična područja i otkloniti ih.

Financijski izvještaji pripremaju se za određeno vremensko razdoblje (izvještajno razdoblje) i daju informacije o (Rustagi, 2013:130):

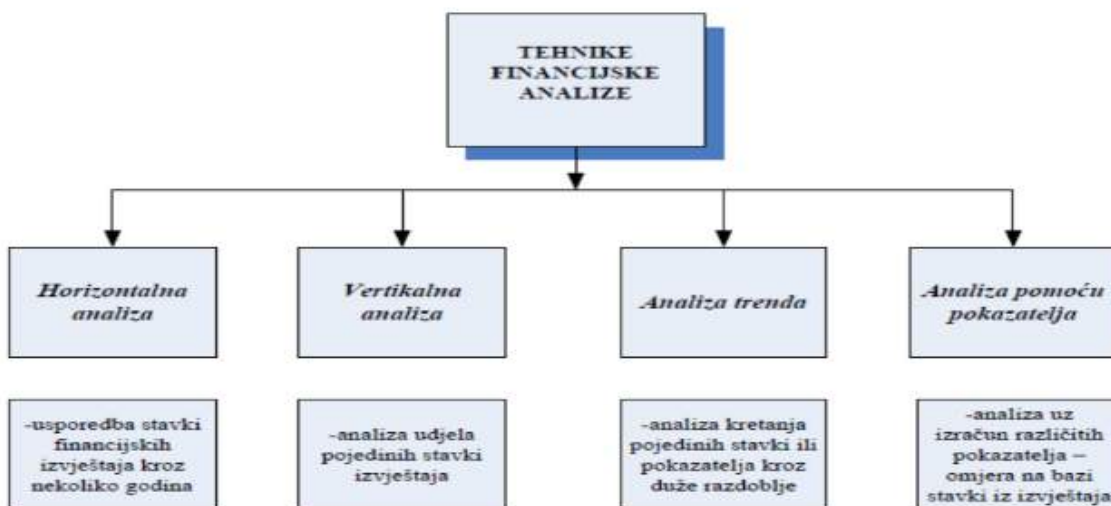
- a) imovini i obvezama – uključujući nepriznatu imovinu i obveze – i kapitalu koji je postojao na kraju izvještajnog razdoblja ili tijekom izvještajnog razdoblja
- b) prihodima i rashodima za izvještajno razdoblje.

Kako bi pomogli korisnicima financijskih izvještaja da identificiraju i procijene promjene i trendove, financijski izvještaji također pružaju usporedne informacije za najmanje jedno prethodno izvještajno razdoblje. Financijska izvješća daju informacije o transakcijama i drugim događajima gledano iz perspektive subjekta koji izvještava kao cjeline, a ne iz perspektive bilo koje određene skupine postojećih ili potencijalnih ulagača, zajmodavaca ili drugih vjerovnika subjekta.

Konsolidirana financijska izvješća daju informacije o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima i rashodima matičnog društva i njegovih podružnica kao jedinstvenog izvještajnog subjekta. Te su informacije korisne postojećim i potencijalnim ulagačima, zajmodavcima i drugim vjerovnicima matice u njihovoj procjeni izgleda budućih neto novčanih priljeva matici. To je zato što neto novčani priljevi matičnom društvu uključuju raspodjele matičnom društvu od

njegovih podružnica, a te raspodjele ovise o neto novčanim priljevima podružnicama (Rustagi, 2013:137).

Konsolidirana financijska izvješća nisu dizajnirana za pružanje zasebnih informacija o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima i rashodima bilo koje određene podružnice. Vlastita financijska izvješća podružnice osmišljena su tako da pruže te informacije.

Slika 2. Tehnike financijske analize.

Izvor: Žager *et al.* 2008:150.

Nekonsolidirani financijski izvještaji osmišljeni su kako bi pružili informacije o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima i rashodima matičnog društva, a ne o onima njegovih podružnica. Podatci navedeni u nekonsolidiranim financijskim izvještajima obično nisu dovoljni da zadovolje potrebe za informacijama postojećih i potencijalnih ulagača, zajmodavaca i drugih vjerovnika matičnog društva. Sukladno tome, kada su potrebna konsolidirana financijska izvješća, nekonsolidirana financijska izvješća ne mogu poslužiti kao zamjena za konsolidirana financijska izvješća. Unatoč tomu, od matice se može zahtijevati priprema nekonsolidiranih financijska izvješća uz konsolidirana financijska izvješća.

5.1. Vrste analiza financijskih izvještaja

Klasifikacija financijske analize može se napraviti i na osnovu razvrstavanja materijala koji je korišten za izradu financijske analize.

- a) Vanjska analiza – to čine oni koji nemaju pristup detaljnim računovodstvenim evidencijama. Ta skupina koja se sastoji od investitora, kreditnih agencija, vlade i javnosti gotovo u potpunosti ovisi o objavljenim financijskim izvješćima.
- b) Interna analiza – to čine oni koji imaju pristup poslovnim knjigama i drugim podacima koji se odnose na predmet poslovanja. Svaka financijska analiza provedena s obzirom na dio ili cijelu jedinicu. Ta vrsta analize namijenjena je za upravljačke svrhe i provode je rukovoditelji i zaposlenici poslovnih koncerna, kao i vladinih agencija koje imaju zakonski nadzor i nadležnost nad takvim jedinicama.
- c) Horizontalna analiza – kada se ispituju i analiziraju financijski izvještaji za određeni broj godina, analiza se naziva horizontalna analiza. Horizontalna analiza također se naziva "dinamička analiza". To se temelji na podacima ili informacijama raspoređenim kroz višegodišnje razdoblje, a ne na jednom datumu ili vremenskom razdoblju u cjelini.
- d) Vertikalna analiza - to se odnosi na analizu omjera razvijenih za jedan datum i za jedno obračunsko razdoblje. Vertikalna analiza također je poznata kao "statička analiza". Vertikalna analiza ne olakšava pravilnu analizu i interpretaciju brojki u perspektivi, kao ni usporedbe tijekom razdoblja od nekoliko godina. Kao takvoj, financijski analitičari općenito ne pribjegavaju ovoj vrsti analize (Žager *et al.*, 2008:162).

5.2. Prednosti i nedostaci analiza financijskih izvještaja

Sukladno prethodno navedenim analizama horizontalna i vertikalna analiza smatraju se glavnim metodama analize financijskih izvještaja te su u nastavku objašnjenje zajedno s prednostima i nedostacima svake metode.

Horizontalna analiza usporedba je financijskih informacija poduzeća s povijesnim financijskim podacima istog poduzeća tijekom niza izvještajnih razdoblja. Također se može temeljiti na omjerima izvedenim iz financijskih informacija u istom vremenskom razdoblju. Glavna je svrha vidjeti jesu li brojevi visoki ili niski u usporedbi s prošlim zapisima, što se može koristiti za istraživanje razloga za zabrinutost. Ta metoda analize jednostavno grupira sve informacije, razvrstavajući ih po vremenskom razdoblju: tjednima, mjesecima ili godinama. Brojevi u svakom razdoblju također se mogu prikazati kao postotak brojeva izraženih u osnovnoj (najranijoj/početnoj) godini. Iznos koji se daje osnovnoj godini obično je 100 %. Ta se analiza također naziva dinamička analiza ili analiza trenda (Bešvir, 2008:59-62).

Kada se analiza provodi za sve financijske izvještaje istovremeno, vidljiv je cjelovit utjecaj poslovnih aktivnosti na financijsko stanje društva u promatranom razdoblju. To je jasna prednost korištenja horizontalne analize jer tvrtka može pregledati svoju izvedbu u usporedbi s prethodnim razdobljima i procijeniti kako radi na temelju prošlih rezultata (Bešvir, 2008:40).

Nedostatak je horizontalne analize to što su se agregirane informacije izražene u financijskim izvještajima mogle promijeniti tijekom vremena i stoga će uzrokovati porast odstupanja kada se stanja računa uspoređuju kroz razdoblja. Horizontalna analiza također se može koristiti za pogrešno predstavljanje rezultata. Njime se može manipulirati kako bi se prikazale usporedbe kroz razdoblja što bi rezultate učinilo sjajnim za tvrtku (Belak, 1995:102).

Vertikalna analiza provodi se na financijskim izvještajima samo za jedno vremensko razdoblje. Svaka stavka u izvodu prikazana je kao baza druge stavke u izvodu, za određeno vremensko razdoblje, obično za godinu. Ta analiza obično znači da je svaka stavka u računu dobiti i gubitka izražena kao postotak bruto prodaje, dok je svaka stavka u bilanci izražena kao postotak ukupne imovine koju tvrtka drži. Vertikalna analiza naziva se i statička analiza jer se provodi za jedno vremensko razdoblje (Tintor, 2013:78).

Vertikalna analiza zahtijeva samo financijska izvješća za jedno izvještajno razdoblje. Korisno je za usporedbu učinka između tvrtki ili odjela jer se mogu vidjeti relativni udjeli stanja računa, bez obzira na veličinu poduzeća ili odjela. Budući da je osnovna vertikalna analiza ograničena korištenjem jednog vremenskog razdoblja, nedostatak joj je gubitak usporedbe u različitim vremenskim razdobljima za mjerenje učinka. To se može riješiti korištenjem zajedno s analizom vremenskog okvira, koja pokazuje koje su se promjene dogodile u financijskim računima tijekom vremena, kao što je komparativna analiza tijekom trogodišnjeg razdoblja. Na primjer, ako se ispostavi da je trošak prodaje samo 30 % prodaje svake godine u prošlosti, ali ove godine taj postotak iznosi 45 %, to bi bio razlog za zabrinutost (Rustagi, 2013:80).

5.3. Financijski položaj, financijski učinak i novčani tokovi

Ekonomске odluke koje donose korisnici financijskih izvještaja zahtijevaju procjenu sposobnosti subjekta da generira novac i novčane ekvivalente te vrijeme i izvjesnost njihova generiranja. Ta sposobnost u konačnici određuje, na primjer, sposobnost subjekta da plaća svojim zaposlenicima i dobavljačima, podmiruje plaćanja kamata, vraća zajmove i vrši raspodjelu svojim vlasnicima. Korisnici mogu bolje procijeniti tu sposobnost generiranja novca

i novčanih ekvivalenata ako im se pruže informacije koje se fokusiraju na financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove subjekta (Bešvir, 2008:70).

Na financijski položaj subjekta utječu ekonomski resursi koje kontrolira, njegova financijska struktura, njegova likvidnost i solventnost te njegova sposobnost prilagodbe promjenama u okruženju u kojem posluje. Informacije o ekonomskim resursima koje subjekt kontrolira i njegovoj sposobnosti u prošlosti da modificira te resurse korisne su u predviđanju sposobnosti subjekta da generira novac i novčane ekvivalente u budućnosti (Belak, 2014:100).

Informacije o financijskoj strukturi korisne su u predviđanju budućih potreba za zaduživanjem i kako će buduća dobit i novčani tokovi biti raspodijeljeni među onima koji imaju interes u subjektu. Također je koristan u predviđanju koliko će subjekt vjerojatno biti uspješan u prikupljanju daljnjih financijskih sredstava. Informacije o likvidnosti i solventnosti korisne su u predviđanju sposobnosti subjekta da podmiri svoje financijske obveze kada dospijevaju. Likvidnost se odnosi na dostupnost gotovine u bliskoj budućnosti nakon uzimanja u obzir financijskih obveza tijekom tog razdoblja. Solventnost se odnosi na dostupnost gotovine tijekom dužeg vremenskog razdoblja za ispunjavanje financijskih obveza kada dospijevaju (Belak, 1995:44).

Informacije o uspješnosti subjekta, posebice njegovoj profitabilnosti, potrebne su kako bi se procijenile potencijalne promjene u ekonomskim resursima koje će on vjerojatno kontrolirati u budućnosti. Informacije o varijabilnosti izvedbe važne su u tom pogledu. Informacije o uspješnosti korisne su u predviđanju sposobnosti subjekta da generira novčane tokove iz svoje postojeće baze resursa. Također je koristan u formiranju prosudbi o učinkovitosti s kojom bi subjekt mogao zaposliti dodatne resurse. Informacije koje se odnose na novčana kretanja subjekta korisne su za procjenu njegovih investicijskih, financijskih i poslovnih aktivnosti tijekom izvještajnog razdoblja. Te su informacije korisne jer korisniku pružaju osnovu za procjenu sposobnosti subjekta da generira novac i novčane ekvivalente i potrebe subjekta za korištenjem tih novčanih tokova (Rustagi, 2013:88-89).

Informacije o financijskom položaju prvenstveno se daju u bilanci. Informacije o uspješnosti prvenstveno se daju u računu dobiti i gubitka. Podatci o novčanom kretanju prikazani su u izvještaju o novčanom toku. Informacije o kretanjima glavnice subjekta tijekom razdoblja dane su u izvještaju o promjenama glavnice. Sastavni dijelovi financijskih izvještaja međusobno su povezani jer odražavaju različite aspekte istih transakcija ili drugih događaja. Iako svaka izjava pruža informacije koje se razlikuju od ostalih, ni jedna vjerojatno neće služiti samo jednoj svrsi

ili pružiti sve informacije potrebne za određene potrebe korisnika. Na primjer, račun dobiti i gubitka daje nepotpunu sliku uspješnosti osim ako se ne koristi zajedno s bilancom, izvještajem o novčanom toku i izvještajem o promjenama u kapitalu (Brekalo, 2007:119).

Financijska izvješća također sadrže bilješke i dopunske rasporede te druge informacije. Na primjer, mogu sadržavati dodatne informacije koje su relevantne za potrebe korisnika o stavkama u bilanci i računu dobiti i gubitka. Oni mogu uključivati objave o rizicima i neizvjesnostima koje utječu na subjekt i sve resurse i obveze koje nisu priznate u bilanci. Informacije o zemljopisnim i industrijskim segmentima i učinku promjene cijena na subjekt također se mogu pružiti u obliku dodatnih informacija (Habek *et. al.*, 1990:49).

Bitna kvaliteta informacija navedenih u financijskim izvješćima jest da su lako razumljive korisnicima. U tu svrhu pretpostavlja se da korisnici imaju razumno znanje o poslovnim i ekonomskim aktivnostima i računovodstvu te volju proučavati informacije s razumnom marljivošću. Međutim, informacije o složenim stvarima koje bi trebale biti uključene u financijsko izvješće, zbog svoje važnosti za ekonomske potrebe korisnika u donošenju odluka, ne bi trebale biti isključene samo na temelju toga što bi određenim korisnicima mogle biti preteške za razumijevanje (Rustagi, 2013:108).

Da bi bile korisne, informacije moraju biti relevantne za potrebe donošenja odluka korisnika. Informacija ima kvalitetu relevantnosti kada utječe na ekonomske odluke korisnika pomažući im da procijene prošle, sadašnje ili buduće događaje ili potvrđujući ili ispravljajući njihove prošle procjene. Informacije o trenutačnoj razini i strukturi posjeda imovine imaju vrijednost za korisnike kada nastoje predvidjeti sposobnost subjekta da iskoristi prilike i njegovu sposobnost da reagira na nepovoljne situacije. Iste informacije igraju ulogu potvrde u pogledu prošlih predviđanja, na primjer, o načinu na koji će subjekt biti strukturiran ili ishodu planiranih operacija (Habek *et. al.*, 1990:51).

Informacije o financijskom položaju i prošlim rezultatima često se koriste kao osnova za predviđanje budućeg financijskog položaja i rezultata i drugih pitanja za koja su korisnici izravno zainteresirani, kao što su isplate dividendi i plaća, kretanja cijena vrijednosnih papira i sposobnost subjekta da ispuni svoje obveze kako dospijevaju. Mogućnost predviđanja iz financijskih izvješća poboljšana je načinom na koji se prikazuju informacije o prošlim transakcijama i događajima. Na primjer, vrijednost računa dobiti i gubitka povećava se ako se neuobičajene i rijetke stavke prihoda ili rashoda objavljuju zasebno (Tintor, 2007:90).

Na relevantnost informacija utječe njihova priroda i materijalnost. U nekim je slučajevima sama priroda informacije dovoljna da se utvrdi njezina relevantnost. Na primjer, izvještavanje o novom segmentu može utjecati na procjenu rizika i prilika s kojima se subjekt suočava bez obzira na značajnost rezultata koje je novi segment postigao u izvještajnom razdoblju. U drugim slučajevima, i priroda i značajnost su važni, na primjer, iznosi zaliha koji se drže u svakoj od glavnih kategorija koje su primjerene poslovanju (Belak, 2014:110).

Informacija je značajna ako bi njezino izostavljanje ili pogrešno prikazivanje moglo utjecati na ekonomske odluke korisnika donesene na temelju financijskog izvješća. Materijalnost ovisi o veličini stavke ili pogreške koja se procjenjuje u posebnim okolnostima njezina izostavljanja ili pogrešnog prikazivanja. Stoga materijalnost predstavlja prag ili graničnu točku, a ne primarno kvalitativno obilježje koje informacija mora imati ako želi biti korisna (Šlibar, 2010).

Većina financijskih informacija podložna je određenom riziku da budu manje od vjernog prikaza onoga što navodno prikazuju. To nije zbog pristranosti, već inherentnih poteškoća u identificiranju transakcija i drugih događaja koji se mjere ili u osmišljavanju i primjeni tehnika mjerenja i prezentacije koje mogu prenijeti poruke koje odgovaraju tim transakcijama i događajima. Ako informacije žele vjerno predstavljati transakcije i druge događaje koje navodno predstavljaju, nužno je da budu evidentirane i prikazane u skladu sa svojom biti i ekonomskom realnošću, a ne samo svojim pravnim oblikom. Sadržaj transakcija ili drugih događaja nije uvijek u skladu s onim što je vidljivo iz njihova pravnog ili izmišljenog oblika (Šlibar, 2010).

5.4. Ocjena financijskog poslovanja

Jednostavno, financijska procjena znanstvena je procjena isplativosti i financijske snage bilo koje poslovne brige. Zapravo, financijska analiza proces je izrade anatomske studije financijskih i operativnih podataka sadržanih u računu dobiti i gubitka i bilanci danog koncerna, čime se zadovoljavaju informacijske potrebe internih i eksternih korisnika takvih podataka. S druge strane, financijska procjena proces je znanstvenog donošenja pravilne i komparativne ocjene profitabilnosti i financijskog zdravlja danog koncerna na temelju sažetih i analiziranih podataka, odnosno rezultata financijske analize. Tako iz navedenog proizlazi da je analiza financijskih izvještaja preliminarni korak prema financijskoj procjeni rezultata koje donose analitičari ili upravljačke računovođe. Očito je da je ocjena takvih rezultata napravljena od menadžmenta za proces donošenja odluka (Tintor, 2007:120-122).

Analiza i interpretacija financijskih izvještaja pokušaj je utvrđivanja značenja i značaja podataka financijskih izvještaja tako da se može napraviti prognoza o izgledima za buduću zaradu, sposobnost plaćanja kamata i dospijeca duga, kako trenutnog tako i dugoročnog, te isplativosti zdrave politike dividendi. Štoviše, proučavanje glavnih pojedinačnih stavki izvješća u odnosu na neke druge stavke drugog izvješća izmjerit će aktivnost i profitabilnost poduzeća. Budući da su oba glavna financijska izvješća međusobno povezana, isključiva analiza bilo kojeg od njih ne bi dovela do bilo kakve svrhovite vježbe (Žager *et al.*, 2008:115).

Ocjenjivanje rada uključuje široko područje pokrivanja. Perspektiva je usmjerena na učinkovito upravljanje resursima tvrtke. Ocjenjivanje učinka može se provesti pažljivom i kritičkom analizom financijskih izvještaja poduzeća. Obično se financijsko izvješće poslovnog koncerna sastoji od dva izvješća: bilance ili izvješća o poziciji i računa dobiti i gubitka ili izvješća o dobiti. No, u velikim koncernima pripremaju se još dva priopćenja. Oni su račun dobiti i gubitka i izvještaj o tijeku sredstava. Ukupni učinak poduzeća ne može se procijeniti bez sustavne analize i tumačenja njegovih financijskih izvješća (Belak, 2014:110).

Ocjenjivanje uspješnosti bliska je i kritička studija različitih mjera promatranih u poslovanju poslovne organizacije. Moraju se definirati gledišta koja se trebaju zauzeti, ciljevi analize i moguća standardna usporedba. Poslovna organizacija ima bilancu i račun dobiti i gubitka prema izvještajima o promjenama u financijskom položaju i izvještajima o dodanoj vrijednosti pripremljenih za godišnja izvješća (Belak, 1995:117).

No ni jedan pojedinačni pokušaj ne može dati čvrste rezultate ocjene uspješnosti poslovne organizacije. Uvjeti poslovanja razlikuju se ovisno o lokaciji, vrsti objekata, proizvoda i usluga, kapacitetu pogona, strukturi kapitala, računovodstvenim politikama, kalibru upravljanja i razinama učinkovitosti. Takvi uvjeti poslovnih organizacija postali su kompliciraniji u slučaju više proizvodnih i više poslovnih organizacija. Sve te razlike sastavni su dio vremena ocjenjivanja uspješnosti poslovanja poslovne organizacije (Vujević, 2005:132).

Ocjenjivanje je usko povezano s ispitivanjem radnih sustava poduzeća u cjelini. Procjena je tehnika za procjenu prošlih trenutnih i projiciranih učinaka zabrinutosti. To je moćan primijenjeni alat za ispitivanje, mjerenje, tumačenje i kritičko ponderiranje i izvlačenje rezultata. Procjenu obavljaju različiti stručnjaci koji ispituju specifične probleme svoje tvrtke (Bešvir, 2008:101).

Stoga je analiza financijskih izvještaja važna pomoć u analizi financijske uspješnosti. Analiza financijske uspješnosti uključuje analizu i tumačenje financijskih izvještaja na takav način da

se poduzima potpuna dijagnoza profitabilnosti i financijske stabilnosti poslovanja. Analiza financijskih izvještaja proces je ocjenjivanja odnosa između sastavnih dijelova financijskih izvještaja kako bi se bolje razumjelo položaj i učinak tvrtke.

Analiza financijske uspješnosti identificira financijske snage i slabosti poduzeća pravilnim uspostavljanjem odnosa između stavki bilance i računa dobiti i gubitka. Prvi je zadatak odabrati informacije relevantne za odluku koja se razmatra iz ukupnih informacija sadržanih u financijskim izvještajima. Drugi je raspored informacija na način da se istaknu značajni odnosi. Finalno je tumačenje i izvođenje zaključaka.

6. ZAKLJUČAK

U vezi s razvojem transformacije gospodarstva potreba za predviđanjem i analizom posljedica menadžerskih odluka postaje sve hitnija. Za obrazloženje i ocjenu takvih odluka koristi se alat za uspješnu analizu financijskih izvještaja poduzeća. Razvojem gospodarskih odnosa dinamično se mijenjaju i načela organizacije i metodologije računovodstva i izvještavanja. Na međunarodnim kongresima računovođa i drugim stručnim forumima neprestano se raspravlja o pitanjima reforme financijskih izvještaja poduzeća.

U računovodstvenom informacijskom sustavu vrši se priprema čitavog niza informacija namijenjenih korisnicima. Na temelju računovodstvenih i financijskih informacija može se izmjeriti i ispitati kvaliteta poslovanja cijele tvrtke. U tom kontekstu ispituje se istinito i pošteno prikazivanje financijskog položaja, učinkovitosti poslovanja i novčanog toka. Uspješno je poslovanje ono poslovanje koje rezultira dužim razdobljem učinkovitog i sigurnog poslovanja. Na temelju bilance i računa dobiti i gubitka ispituje se razina sigurnosti poslovanja, a za mjerodavniji prikaz kvalitete poslovanja koriste se i druga izvješća, kao što je izvješće o novčanom toku.

Sažeti iskaz sigurnosti i učinkovitosti poslovanja evidentiran je financijskim pokazateljima. U skladu s time, financijski pokazatelji mogu se ispitivati mjerenjem kvalitete poslovanja. Kvalitetu poslovanja poduzeća definiraju različite vrijednosti omjera, a formiranjem trenutačne stope kvalitete poslovanja poduzeća dolazi se do pretpostavki za mogući razvoj poduzeća. Dakle, financijske informacije iznimno su učinkovite prilikom procjene kvalitete poslovanja i prilikom stvaranja pretpostavki za buduću uspješnost poslovanja.

7. LITERATURA

1. Belak V. (1995): *Menadžersko računovodstvo*, Zagreb; RRiF Plus d.o.o.
2. Belak, V. (2014): *Analiza poslovne uspješnosti*. Zagreb; RRIF Plus d.o.o.
3. Bešvir, B. (2008): *Kako čitati i analizirati financijske izvještaje*. Zagreb; RRIF Plus d.o.o.
4. Brekalo F. (2007): *Revizija financijskih izvještaja*, Zagreb; Zgombić & Partneri.
5. Habek, M., Tadijančević, S., Tepšić, R. (1990): *Računovodstvena teorija i metoda*. Zagreb; Progres.
6. Rustagi, R. P. (2013): *Principles of Financial Management Problems and Solutions*, New Delhi; Taxmann Publication,.
7. Šlibar, D. (2010). *Instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja*. *Financije*, XX(5). Raspoloživo na:
<https://www.omegasoftware.eu/UserDocsImages/Clanci/Financije%20%20Analiza%20FI.pdf>
8. Tintor, Ž. (2013): *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb; Školska knjiga.
9. Vujević, I. (2005): *Financijska analiza u teoriji i praksi – 2. dopunjeno izdanje*, Split; Ekonomski fakultet u Splitu.
10. Zakon o računovodstvu (Narodne novine br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20)
11. Žager, K., Mamić, S., Sever, I., Lajoš, S. (2008): *Analiza financijskih izvještaja*, Zagreb; Masmedia.

PRILOZI

Popis slika

SLIKA 1: PRIKAZ TEMELJNIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.....	6
SLIKA 2: TEHNIKE FINANCIJSKE ANALIZE.....	18